

Kilder:

Gunvor Vestergaard: SPROGLIG OG KULTUREL MANGFOLDIGHED.

Bragt i Flensborg Avis d.3. juli 2010

Der er stor fokus på den biologiske mangfoldighed. Mange organisationer og enkeltpersoner gør et stort arbejde for at hjælpe til med at bevare truede dyr. Zoologiske haver har avlsprogrammer, der skal være med til at sikre den biologiske mangfoldighed. Vi er enige om at verden vil blive et fattigere sted, hvis der ikke længere findes tigere, pandabjørne og orangutanger.

Men hvad med den sproglige og kulturelle mangfoldighed? I en global verden kræver en god kommunikation et fælles sprog. Det og en række andre faktorer sætter små sprogområder under pres. Bliver verden et fattigere sted hver gang et sprog uddør?

Små sprog forstummer

Ifølge FN-organisationen Unesco forsvinder der et sprog hver fjortende dag. Vurderingen er at der findes 6000-7000 sprog i verden i dag og af dem regnes omkring 2500 som truede. Et sprog er truet, når det har få udøvere og ikke bliver talt mellem generationer.

De mest truede sprog findes blandt oprindelige folk og mindretal. F.eks. er der i Australien kun 20 af de oprindelige 250 sprog tilbage. Også i Nord- og Sydamerika og i Afrika er sprogdøden på kraftig fremmarch.

En væsentlig årsag til denne udvikling er ironisk nok den samme som truer mange dyrearter, nemlig ændringer af den oprindelige natur, især fældning af regnskov. For mange oprindelige befolkningsgrupper betyder det, at deres levevilkår ændres og deres kulturelle værdier sættes under pres.

At uddannelse er godt er der enighed om. Problemet er at der sjældent undervises i oprindelige folks modersmål. Tværtimod har mange oplevet at blive straffet for at bruge deres modersmål i stedet for skolesproget. Det får mange børn og unge til at droppe deres modersmål. Det bliver yderligere forstærket, hvis de flytter til de større byer. Her drukner de oprindelige kulturer og sprog let i den massive flertalspåvirkning.

Ikke alle ser det som et problem at sprog forsvinder. Det er en uafvendelig og nødvendig udvikling. Færre sprog gør det nemmere at begå sig i verden og dermed skabes der et bedre grundlag for et globalt samarbejde. Disse synspunkter findes især blandt de globale erhvervsledere.

De fleste sprogforskere ser noget anderledes på problemet. Når et sprog dør, trækker det en række andre ting med sig, fordi der er en tæt sammenhæng mellem sprog, identitet og kultur. Med sproget dør en bestemt måde at anskue verden på, de skikke og historier, der er knyttet til sproget og kulturen og den viden sproget har opsamlet. F.eks. risikerer man at der forsvinder vigtig viden om biodiversiteten i netop det område, hvor den oprindelige befolkningsgruppe hører til. Det kunne f.eks. være grønlandernes viden om is og sne, hvis de grønlandske sprog, der anses som truet, forsvinder.

Dansk er et verdenssprog

Dansk er ikke et truet sprog. Man regner med at ca. 2% af verdens befolkning taler dansk og det bringer dansk ind på en 80. plads i rækken af verdenssprog. Alligevel er der en voksende debat om det danske sprogs domænetab først og fremmest til engelsk. Med domæner mener man de forskellige områder i samfundslivet, hvor sproget bruges. Hjemmet er et domæne, skolen et andet, det politiske liv et tredje.

På den ene side har en stor nordisk undersøgelse vist, at danskerne er bedre end nordmændene og svenskerne til at finde danske erstatningsord for de engelske ord, der kommer ind i sproget. På den anden side skal man ikke kikke meget rundt i gadebilledet for at konstatere, at der bliver brugt

mange engelske ord i stedet for det tilsvarende danske (sale i stedet for udsalg, news i stedet for nyheder osv.)

Både blandt politikere, sprogfolk og i erhvervslivet er der enighed om, at dansk mister fodfæste især i erhvervslivet, på de videregående uddannelser og inden for en række videnskabelige forskningsområder. Hvad konsekvenserne er, ikke mindst på langt sigt, er der til gengæld større uenighed om. Her står man over for et svært dilemma.

På den ene side lyder argumenterne, at det er en naturlig udvikling. Den øgede internationale kontakt gør det nødvendigt at have et fælles sprog at kommunikere på. I globale virksomheder med mange nationaliteter ansat er det en fordel med et fælles concernsprog og her falder engelsk lige for. På de videregående uddannelser vil man gerne tiltrække flere internationale studerende, ligesom de danske studerende skal rustes til en global verden. I videnskabelige sammenhænge er det afgørende for karrieren at man kan fremlægge forskningsresultater på engelsk.

Overfor dette, står argumentet, at det vil betyde et voksende skel mellem den akademiske verden og den almindelige befolkning. I længden vil det blive et demokratisk problem, at den uddannede elite ikke er i stand til at videreformidle sin viden i et sprog alle forstår. Dermed er der risiko for at en sprogløft kan blive til en social kløft. Hertil kommer at der er en bekymring for det faglige niveau de steder hvor engelsk er undervisningssproget. Flere undersøgelser viser, at hverken undervisere eller studerende er i stand til at have den samme nuancerende indgang til faget/emnet på engelsk som på dansk.

For de sidstnævnte er argumentet ikke, at engelsk skal forsvinde helt til fordel for dansk. Tværtimod er der udpræget enighed om, at danskerne bør blive meget bedre til både engelsk og andre fremmedsproge. Men det skal ikke være på bekostning af dansk. Det skal ikke være en enten-eller situation, men et både-og. Professor i engelsk og tidligere formand for Sprognævnet Niels Davidsen-Nielsen taler om parallelsproglighed. Vi skal øge vores sproglige kundskaber for at kunne begå os i verden, samtidig med at vi holder fast i dansk som mere end et hjemmesprog.